

אבינו מלכנו

ברכות א, ב

מאימתי קורין את שמע בשחרית.
 משיביר בין תכלת ללבן.
 רבי אליעזר אומר, בין תכלת
 לכרתי.
 וגומרה עד הנץ החמה.
 רבי יהושע אומר, עד שלש
 שעות, שכן דרך בני מלכים
 לעמוד בשלש שעות.
 הקורא מפאן ואילך לא הפסיד,
 פאדם הקורא בתורה:

“עול מלכות שמים” שאדם מקבל עליו בקריאת שמע הוא הבסיס לכל המצוות ולכן הוא הנושא הפותח את ששת סדרי המשנה.¹
 בקריאת שמע אנו מקבלים עלינו עול מלכות שמים ומצהירים שה' הוא מלך העולם. ואם מתכנה של קריאת שמע נוכל לגלות מיהו הקב"ה, הרי שמתוך התבוננות בזמניה נוכל לגלות מי אנחנו.

זמן קריאת שמע של שחרית הוא הזמן שהאנשים קמים בו, כלשון הפסוק “...ובקומך” (דברים ו, ז). התנאים במשנה חלוקים עד מתי נחשב זמן קימה. דעה אחת – כשהיום מאיר לחלוטין, ולכן תנא קמא קובע שסוף זמן קריאת שמע בהנץ החמה. לעומת זאת, ר' יהושע סובר שאפשר לקרוא את קריאת שמע לאורך כל שלוש השעות הראשונות של היום, ומנמק, “שכן דרך בני מלכים לעמד בשלוש שעות”. השאלה המתבקשת היא מדוע התנהגותה של קבוצה אליטיסטית ועירה, “בני מלכים”, רלוונטית לקביעת זמן הקימה של האדם הפשוט? נראה שהתשובה נעוצה בתפיסה המופיעה במשנה אחרת, ולפיה “כל ישראל בני מלכים הם” (שבת יד, ד). לתפיסה זו של מעמד האדם בישראל נודעת משמעות מיוחדת בהקשר של מצוות קריאת שמע. אמנם קריאת שמע מזכירה לנו שהקב"ה הוא מלך, אך עם זה היא מצהירה שמעמדו הנשגב אינו גורם לו שיהיה מרוחק ומנוכר מאתנו, שהרי אנחנו בניו של המלך, כפי שמנוסח יחס זה בתפילה: “אבינו מלכנו”.

עוד לפני הדיון בשאלה מהו סוף זמן קריאת שמע דנה המשנה בשאלה מתי תחילת זמן קריאת שמע, כלומר מתי מסתיים הלילה ומתחיל היום. הדעה הראשונה במשנה קובעת את תחילת הזמן ברגע שאפשר להבחין בין צבע התכלת לצבע הלבן. התכלת והלבן הם שני הצבעים שבפתילי הציצית, ומכאן שזמן ציצית הוא הבסיס לזמן קריאת שמע. על דעה זו